VERSLAG BESPREKING

PROVINCIE :: UTRECHT

DATUM	27-11-2018
ONDERWERP	Bestuurlijke bijeenkomst diffuus lood in de bodem
AANWEZIG	Bestuurders: 5.1, 2, e 5.1, 2, e (IenW, DG Water en Bodem) 5.1. 2. e (gedeputeerde provincie Zuid-Holland) 5.1, 2, e 5.1, 2, e (gedeputeerde provincie Utrecht) 5.1, 2, e (gedeputeerde provincie Noord-Holland) 5.1, 2, e 5.1, 2, e (wethouder Delft) 5.1. 2. e (wethouder De Ronde Venen) 5.1, 2, e (wethouder Hoorn) 5.1, 2, e 5.1, 2, e (wethouder Hoorn) 5.1, 2, e (wethouder Lansingerland) Ambtelijke ondersteuning: 5.1. 2, e 5.1, 2, e (Ministerie van IenW) 5.1, 2, b 2, e (VNG) 5.1. 2 5.1, 2, e (provincie Utrecht) 5.1, 2, e (provincie Noord-Holland) 5.1 5.1, 2, e (provincie Zuid-Holland) 5.1, 2, e (gemeente De Ronde Venen) Voorzitter: 5.1, 2, e 5.1, 2, e (programmamanager Uitvoeringsprogramma Convenant Bodem en Ondergrond 2016-2020)

Doel bijeenkomst

De provincies Noord-Holland, Zuid-Holland en Utrecht werken nauw samen aan de totstandkoming van beleid en een handelingsperspectief voor de aanpak van de effecten van diffuus lood in de bodem. In de landelijke werkgroep diffuus lood alsook in overleggen/werkgroepen in provinciaal (regionaal) verband worden de vorderingen met enige regelmaat op ambtelijk niveau gedeeld met andere betrokken partijen, waaronder gemeenten en omgevingsdiensten. In déze bijeenkomst willen zij dit ook op bestuurlijk niveau delen met enkele gemeenten ('collegiale toetsing') en het Rijk. Daarnaast willen zij vaststellen in hoeverre uit dit proces leerpunten kunnen worden getrokken voor de samenwerking op toekomstige bodemdossiers, zoals bijvoorbeeld PFAS en GenX. Dit met het oog op de naderende Omgevingswet, waar het overgrote deel van de bodemtaken van de provincies (Wet bodembescherming, Wbb) zal overgaan naar de gemeenten (Omgevingswet, Ow).

Besproken punten

Van de zijde van het ministerie wordt kort toegelicht waaruit deze aanpak is ontstaan. Na de saneringsoperatie (vooral gericht op individuele gevallen) is er nu aandacht voor diffuus verspreide bodemverontreiniging i.c. lood. Het onderzoek van RIVM uit eind 2015 en de daaropvolgende adviezen van de GGD vormden hiertoe de concrete aanleiding. Sanering in de traditionele betekenis is niet kosteneffectief; daarom wordt gewerkt aan een handelingsperspectief waar alle betrokkenen (rijk, provincies, gemeenten én particulieren) samen mee aan de slag moeten. De insteek van de drie provincies is een goede poging die daarop aansluit. De vraag is: "hoe nu samen verder?"

De gemeenten geven – algemeen gesteld – aan niet blij te zijn met de wijze waarop de provincies het proces hebben ingestoken. Zij zijn van mening dat zij te laat bij dit dossier zijn betrokken, waardoor het gevoel bestaat dat de provincies 'het over de schutting gooien'. Daarnaast lijkt er nu voor diffuus lood een urgentie te ontstaan, terwijl in sommige gemeenten naar hun oordeel andere, meer urgente, kwesties spelen of de urgentie (nog) niet zo wordt gevoeld. Bovendien ligt er bij de gemeenten een grote opgave voor wat betreft communicatie: vooral zij zullen door bewoners worden aangesproken. En hoe kan worden uitgelegd dat er sinds het bekend worden van nieuwe feiten omtrent de effecten van lood er tot nu toe – voor de buitenwereld althans – nog weinig actie is ondernomen?

De provincies begrijpen de reactie en zorgen van de gemeenten. Zij delen die zorgen ook sinds het onderzoek van het RIVM beschikbaar kwam en het voor hen duidelijk werd dat meer acties in dit dossier nodig zouden zijn. De drie provincies zijn proactief aan de slag gegaan en hebben onderlinge samenwerking gezocht. Op ambtelijk niveau is dit ook met de betrokken gemeenten gedeeld. In de provincie Noord-Holland is hier in regio-overleggen in de afgelopen jaren aandacht aan besteed in het zgn. bodemberaad voor omgevingsdiensten en gemeenten en zijn met name op het gebied van onderzoeken en communicatie afspraken gemaakt dan wel de door de provincies geplande activiteiten aangekondigd. Uit de discussie hieromtrent wordt wel duidelijk, dat deze afspraken en activiteiten niet bij alle gemeenten ook op bestuurlijk niveau bekend zijn.

Een ander aspect is het feit dat het rapport met het juridisch advies pas onlangs definitief en beschikbaar is geworden. Daarvóór was het vooral ook een zoektocht naar de juridische mogelijkheden en ook belemmeringen van de voorgestane aanpak. Deze past niet goed binnen de Wbb, maar de Omgevingswet – waarin dit beter past – is voorlopig nog niet van kracht.

Geconstateerd wordt, dat er in het Convenant Bodem en Ondergrond 2016-2020 weliswaar bepalingen en afspraken over diffuse verontreinigingen zijn opgenomen, maar dat deze op verschillende wijzen kunnen worden uitgelegd. Wel is zeker, dat we er gedrieën *samen* voor staan: rijk, provincies en gemeenten. De regie ligt nu vooral bij de provincies, waardoor gemeenten zich min of meer ‘machteloos’ voelen terwijl wel van hen wordt verwacht bv. de communicatie en de kosten van maatregelen bij de speelplaatsen op zich te nemen. Over met name dit laatste zijn sommige gemeenten van mening dat deze kosten door de provincies zouden moeten worden gedragen. Vastgesteld wordt, dat de discussie over wie de kosten van maatregelen draagt, prematuur is: eerst de onderzoeksresultaten afwachten en die als vertrekpunt nemen, samen met de verwachte kosten voor de maatregelen die volgens de onderzoeksresultaten nodig zijn. Het zal per gemeente/speelplaats maatwerk blijken te zijn.

> *Het voorbeeld van de gemeente Zaanstad, die zelf beleid heeft vastgesteld en ook het onderzoek en de maatregelen (met een ruime bijdrage van het rijk) financiert, gaat niet op voor de gemeenten aan deze tafel: Zaanstad is zélf bevoegd gezag Wbb.*

M.b.t. communicatie wordt vanuit de gemeenten gepleit voor één ‘verhaal’ naar buiten. Op hoofdlijnen is daarin voorzien: de provincies hebben gezamenlijk een communicatielijn opgesteld en dit gedeeld met de gemeenten. Concrete middelen in de vorm van een toolkit zijn aan de gemeenten beschikbaar gesteld. Vanuit De Ronde Venen wordt aangegeven, dat communicatie bij hoge loodgehalten niet voldoende is. Dan zullen in tuinen maatregelen noodzakelijk zijn. En wie draait daarvoor op? De provincie Utrecht geeft aan dat er over individuele gevallen te praten valt. Ook bij speelplaatsen zal maatwerk nodig zijn.

De provincie Noord-Holland geeft aan dat het Rijk een rol heeft in de landelijke communicatie en daarbij het RIVM een grotere rol kan geven. Al eerder is daar vanuit de landelijke werkgroep aandacht voor gevraagd, maar dit heeft tot nu toe nog geen resultaat opgeleverd. Het ministerie geeft aan de communicatie rond diffuus lood te specifiek te vinden om daar een landelijke communicatielijn voor op te zetten. Zij acht gemeenten zelf hiertoe het beste in staat. Daarvoor ligt een taak bij de GGD’en, die zich daar echter – afhankelijk van de opdracht die zij van de gemeenten hebben – wel of niet/weinig voor inzetten. Maar de GGD is voor een gemeente dé adviseur op het gebied van gezondheid en de gemeenten zouden de GGD’en hiervoor in stelling moeten brengen: maak van de GGD je ‘bondgenoot’. Het ministerie geeft aan, dat waar dat nodig is, het RIVM wel daarbij kan ondersteunen. Vanuit de provincie Zuid-Holland wordt in dit kader het dossier PFOA/GenX als voorbeeld genoemd van een gezamenlijke aanpak van de communicatie vanuit RIVM en GGD.

Bij de gepresenteerde scenario’s m.b.t. de particuliere tuinen is volgens De Ronde Venen nog een tussenvariant denkbaar, waarbij een eerste actie bij de eigenaren ligt (wat kunnen eigenaren/bewoners zelf?) en wanneer sprake is van hoge concentraties tevens de gemeente en/of de provincie bijdraagt. De gemeente Hoorn geeft aan zich niet verantwoordelijk te voelen voor de particuliere tuinen, alleen voor het openbaar gebied.

Desgevraagd wordt vanuit de provincies aangegeven, andere provincies (via IPO) te informeren over de stand van zaken en de reacties van de gemeenten. Dat is ook al eerder gedaan, doch vanuit andere provincies kwam weinig reactie. Daarom ook is dit proces voor de drie provincies een zoektocht en hebben tot onderlinge samenwerking besloten.

Wat verder nog ter tafel kwam:

De Ronde Venen:
Laat onderzoek naar de gevolgen van de aanpak van diffuus lood onderzoeken (Tauw). In het meest vergaande scenario (saneren tuinen) bedragen de kosten anderhalf keer de gemeentelijke begroting. In januari start men met een plan van aanpak. Wil graag een bestuurlijke vervolgafspraak met de provincie Utrecht.

Delft:
Gaat speelplaatsen sluiten in verband met onvoldoende middelen voor onderhoud. Heeft ook andere kwesties die urgenter zijn dan lood. Wil komende weken met de provincie afspraken maken over de communicatie.

Lansingerland:
Wat als de grond, verkocht door gemeenten aan particulieren, nu verontreinigd blijkt te zijn met diffuus lood? Wie is daarvoor verantwoordelijk: eigenaar of gemeente?

VNG:
Lessen trekken uit het tot nu toe verlopen proces: bij de samenwerking m.b.t. het bodem- en watersysteem zouden gemeenten en provincies van begin af aan gezamenlijk moeten optrekken. Samenwerking tussen provincie en gemeenten is essentieel om de voordelen van de Omgevingswet te kunnen benutten.

Conclusies:
- Erkenning voor het belang dat het een gezamenlijk probleem is met name tussen provincie en gemeenten.
- De insteek van de provincies m.b.t. het handelingsperspectief is een goede poging om de loodproblematiek aan te pakken.
- Eerst de resultaten afwachten van het onderzoek alvorens er verdere afspraken gemaakt kunnen worden.
- GGD’s zouden een belangrijke rol moeten spelen in de communicatie voor gemeenten.
- Afspraken en activiteiten die ambtelijk met gemeenten worden afgestemd, bereiken niet altijd de bestuurder. Dit is een punt van aandacht in de samenwerking.